

ДЕРЖАВА ЯК ГАРАНТ СОЦІАЛЬНО – ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СІМ'Ї

С.В. Уткіна

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький національний технічний університет

Сьогодні в Україні приділяється велика увага державній сімейній політиці, мета якої полягає в забезпеченні сприятливих умов для всебічного розвитку сім'ї та її членів, реалізації сім'єю своїх функцій і поліпшення її життєвого рівня, підвищення ролі сім'ї як основи суспільства [4].

Зареєстровані шлюби більш стабільні, і тим самим забезпечують стабільність самої держави. Державна реєстрація шлюбу встановлена для забезпечення стабільності відносин між жінкою та чоловіком, охорони прав та інтересів подружжя, їхніх дітей, а також в інтересах держави та суспільства. Правове регулювання шлюбних і сімейних відносин в Україні здійснюється тільки державою. Визнається тільки шлюб, укладений у державних органах реєстрації актів цивільного стану. При здійсненні прав і виконанні обов'язків громадяни повинні додержуватися законів, поважати загальнолюдські принципи, всемірно сприяти зміцненню сім'ї. Захист прав, що виникають із шлюбних та сімейних відносин, здійснюється судом, органами опіки і піклування та органами реєстрації актів цивільного стану [5].

Ставлення держави до проблем сім'ї визначено насамперед в основоположному законодавчому акті – Конституції України, де зазначається, що кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (ст. 48) [3, с.12]. За конституційними нормами України, сім'я охороняється державою, яка має створювати соціально-економічні та правові передумови для її нормального функціонування, розвитку, виховання та освіти дітей. На державу також покладається обов'язок утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, які залишилися без батьківського піклування. Всім дітям гарантована рівність прав незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі чи поза ним [2].

Серед засобів правового регулювання сімейних відносин, захисту сім'ї особливе місце належить Сімейному кодексу України. Цей документ закріплює традиційні для українського суспільства моральні цінності: добровільність шлюбного союзу між чоловіком та жінкою, що ґрунтується на взаємній довірі, повазі, на вільних від матеріальних розрахунків почуттях, на паритетних засадах любові й взаємопідтримки.

У ньому утверджуються принципи одношлюбності, рівності подружжя в сім'ї, відповідальності перед сім'єю її членів [2].

У сучасних соціально-економічних умовах важливого значення набувають проблеми соціального захисту сім'ї. В цьому контексті зростає значення нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення законодавчо-нормативної бази, яка забезпечувала б належний захист соціально вразливих сімей [4].

В Україні є різні види державної соціальної підтримки сімей з дітьми: грошова і натуральна допомога, соціальні пенсії, пільги, послуги тощо. Правове регулювання, призначення і виплати допомог здійснюються на підставі Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" від 21 листопада 1992 р. Та Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" [5].

Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політикоправових умов соціального розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства і держави, встановлює певні пільги для молодих сімей. До них слід віднести грошову допомогу сім'ям, які мають неповнолітніх дітей; молоді сім'ї мають відповідні квоти при одержанні земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, які затверджуються органами місцевого самоврядування [2].

Законодавством України передбачено дві моделі забезпечення сімейними допомогоюми. Перша – це призначення і виплата грошових допомог у рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування, фінансування здійснюється з відповідного фонду; друга – забезпечення інших осіб у рамках державної допомоги, забезпечується з державного бюджету шляхом надання субвенцій місцевим органам.

Особам, не застрахованим у системі соціального страхування, сімейні допомоги надаються на підставі Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" (в редакції Закону № 2334-III від 22 березня 2001 р.). Цей закон відповідно до Конституції України встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення. Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також особи, яким надано статус біженця в Україні, мають право на державну допомогу нарівні з громадянами

України на умовах, передбачених цим Законом, іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Державна підтримка малозабезпечених сімей надається відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям". Розмір допомоги визначається як різниця між рівнем забезпечення прожиткового мінімуму та середньомісячним сукупним доходом [1].

З-поміж інших нормативних актів, що регулюють питання соціального захисту сім'ї, слід виділити Закон України "Про прожитковий мінімум" (1999), укази Президента України "Про соціальний захист малозабезпечених громадян в умовах переходу на повну оплату вартості житлово-комунальних послуг" (1999), "Про основні напрями політики щодо грошових доходів населення України" (1999), Постанову Кабінету Міністрів України "Про запровадження адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям" (1999). Ці акти передбачають поглиблення процесу надання адресної соціальної допомоги домогосподарству (сім'ям) як суб'єкту допомоги, що є новим явищем для України. Позитивним елементом тут виступає адресність допомоги, спрямованість на підтримку найменш забезпечених сімей.

Одним із важливих напрямів удосконалення програмно-нормативної бази з проблем сім'ї стала розробка комплексної програми "Українська родина", якою визначені засади та додаткові заходи щодо практичної реалізації державної сімейної політики. Головні завдання програми спрямовуються на поліпшення становища сімей, демографічної та соціально-економічної ситуації у країні, підвищення рівня духовних, моральних цінностей і авторитету української сім'ї, забезпечення сприятливих умов для її всебічного розвитку як основи стабілізації суспільства і зміцнення держави. Основні заходи із забезпечення реалізації програми передбачають створення сприятливих умов для повноцінного соціального, духовного, культурно-освітнього і морального розвитку та життєдіяльності української родини, захисту її фізичного здоров'я і соціальних прав у період глибоких, докорінних суспільно-політичних та економічних перетворень, економічної, духовної, культурної і міжетнічної консолідації українського народу в єдину Українську родину [2].

Таким чином, можна стверджувати, що за останні роки в Україні розроблено ідеологію та концептуальні засади державної сімейної політики, сформульовано ключові положення щодо відносин держави і сім'ї, прийнято законодавчу базу забезпечення правових гарантій суверенітету родини, балансу сімейних і суспільних інтересів, визначені заходи, пов'язані з реалізацією основних функцій сім'ї та захистом

соціально вразливих їх категорій. З цією метою прийнято низку документів директивного та регулюючого характеру, спрямованих на забезпечення сприятливих умов розвитку сім'ї. Водночас слід зауважити, що чинне законодавство не завжди відповідає реаліям і потребам сучасної родини, що висуває на одне з пріоритетних місць необхідність його подальшого коригування і вдосконалення.

Література:

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту. Становлення в розвиток в Україні / Н.Б Болотіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/173/5579.html>
2. Кикоть В. Розвиток інституту сім'ї в Україні (нормативно – правовий аспект) / В. Кикоть [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://persona-l.pp.ua/rubrics/poznavatelno/rozvitok-nstitutu-sm-v-ukran-normativno-pravovij-aspekt>
3. Конституція України. – Харків: «Парус», 2005. – 48с.
4. Конституція України на захисті шлюбу та сім'ї // Міністерство юстиції України – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.just.gov.ua/content/404/>
5. Тюпля Л.Т. Соціальна робота (теорія і практика) / Л.Т. Тюпля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14821111/sotsiologiya/sotsialno-pravoviy_zahist_simyi#439

Уткіна Світлана Віталіївна

«Держава як гарант соціально – правового захисту сім'ї»

Україна, м. Запоріжжя, студентка Запорізького національного технічного університету
тел. 096 525 80 08

e-mail: sv.utkina@yandex.ua

69104, м. Запоріжжя, вул. Чумаченка 15а, кв.86